

SEVÄRT I KRÅNGFORS

Byn ligger där vägen korsar älven. Älven var en viktig tillgång för befolkningen.

Kunglig fiskerätt

Fiske var redan i förhistorisk tid en av Norrlands stora rikedomar. Kronan gjorde tidigt anspråk på vissa fisken, som fiske av lax och strömning. Rätten till laxfiske kunde ibland ges som förläning till förtjänta personer.

Laxtina

Strax nedanför älvbron kan Du se ett laxfiske insprängt i klippan. Här togs laxen i en tina som kunde hissas upp för att vittjas.

Laxfiske.
Illustration ur Olaus Magnus "Historia om de Nordiska folken", utgiven i Rom 1555.
Salmon-fishing. From "Historia de gentibus septentrionalibus" by Olaus Magnus.

Krångforsen under kraftstationens uppförande. Foto Skellefteå museum.
Krångforsen when the power station was built.

Kraftstationen

När industrialiseringen tog fart behövdes energi. Framför allt Rönnskärs smältverk krävde mycket elektrisk kraft.

Skellefteälvens nedre delar var rik på forsar som kunde utnyttjas. I Krångforsen föll vattnet 21,9 meter på en kilometer. År 1926 inleddes byggandet av dammen för en kraftstation.

Kraftstationen är ritad av Osvald Almqvist, en av funktionalismens ledande arkitekter.

Krångfors kraftstation har kallats ett "genombrottsverk för modernismen" i Sverige.

Vattensågen

Att säga timmer är ett tungt och energikrävande arbete. Redan under medeltiden började vattenkraft användas för sågning.

Vattensågen. Foto Henry Lundström
The watersaw in Krångfors.

Parkera bilen här vid hembygds-gården och promenera efter vägen mot Slut. Följ skyltarna, ca 200 meter.

Just below the bridge you can see a man-made flume used for salmon-fishing. The salmon was caught in a creel that could be hoisted up and emptied.

The water-driven sawmill dates from 1868. It is the only functioning water-driven sawmill still in its original site in Scandinavia.

Vattensågen i Krångfors är den sista fungerande vattensågen i Norden som står på ursprunglig plats. Den byggdes av byns bönder åren 1867–68 och var i drift till 1909.

Sågen har en finbladig ram som både kan dela och kantskära stockarna. På "Sågens dag", som anordnas varje sommar, kan Du se hur sågningen går till. Då visas också bysmedjan. Den ligger ca 300 m väster om vattensågen.

Visning av sågen kan beställas genom Finnfors kraftverksmuseum.

In Krångforsen the water fell 21.9 m in one kilometer – water power could be supplied by the rapid.

In 1926 a power station was started to be built. The architect was Oscar Almgren, a leading functionalist. The power station has been called "a break-through for modernism" in Sweden.